

**Mikrostruktura
oraz procesy przemagnesowania
w magnetycznie twardych i miękkich
stopach żelaza**

Jacek Olszewski

Instytut Fizyki,

**Wydział Inżynierii Procesowej, Materiałowej i Fizyki
Stosowanej**

POLITECHNIKI CZĘSTOCHOWSKIEJ

**Akademia Górniczo - Hutnicza
Kraków 19.10.2007**

Plan prezentacji

2. Cel pracy

3. Badane materiały, ich wytwarzanie i warunki obróbki

4. Mikrostruktura i procesy przemagnesowania w stopach magnetycznie twardych

- stopy wykazujące anizotropię kształtu
- stopy o dużej anizotropii magnetokrystalicznej

7. Mikrostruktura i procesy przemagnesowania w stopach magnetycznie miękkich

- stopy Fe-Si o podwyższonej zawartości krzemu
- stopy amorficzne
- stopy nanokrystaliczne

11. Podsumowanie i wnioski

Cel pracy

Celem pracy było wykazanie możliwości kreowania w realnych stopach żelaza struktur magnetycznych charakteryzujących się pożądanymi procesami przemagnesowania i wynikającymi stąd założonymi właściwościami magnetycznymi poprzez kształtowanie w tych stopach odpowiedniej mikrostruktury.

Zbadano

- skład fazowy próbek
- morfologię wydzieleni faz i ich wzajemne ułożenie
- pole koercji i jego kątową zależność od pola pomiarowego
- podatność magnetyczną i jej dezakomodację
- zależności magnetyzacji od natężenia pola pomiarowego i temperatury pomiaru
- straty z histerezy rotacyjnej.

Metody badań mikrostruktury

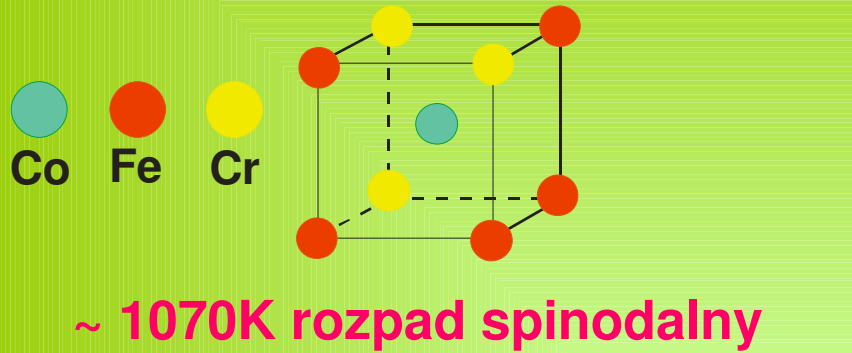
- spektroskopia mössbauerowska,
- dyfrakcja promieniowania rentgenowskiego,
- transmisyjna mikroskopia elektronowa.

Metody badań właściwości magnetycznych

- magnetometr wibracyjny
- anizometr
- waga magnetyczna
- układ do pomiaru podatności magnetycznej i jej dezakomodacji metodą transformatorową

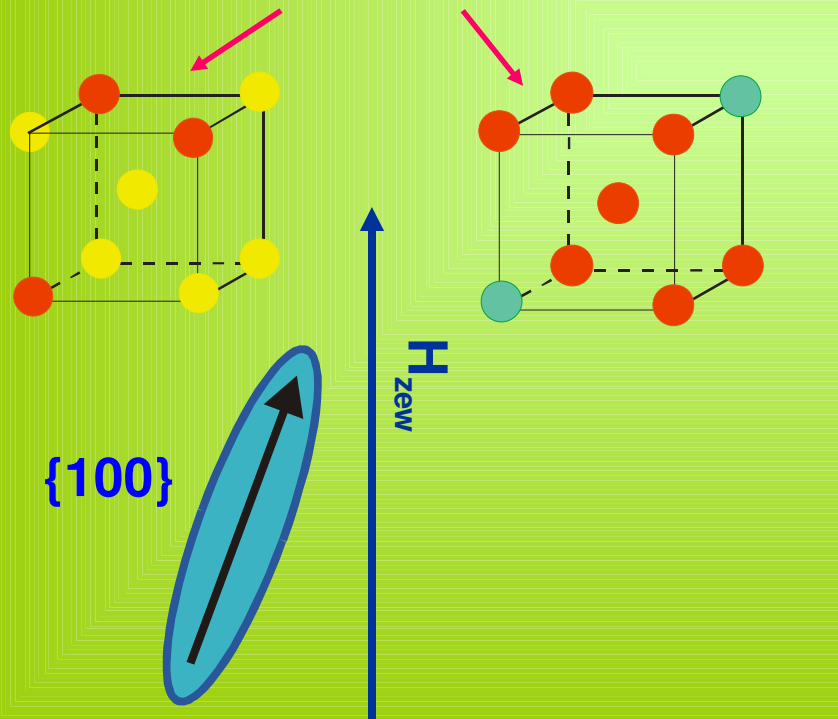
Badane materiały

Stopy magnetycznie twarde stopy Fe – Cr – Co wykazujące anizotropię kształtu

brak opisu

- budowy faz
- ewolucji struktury w trakcie obróbki stopów

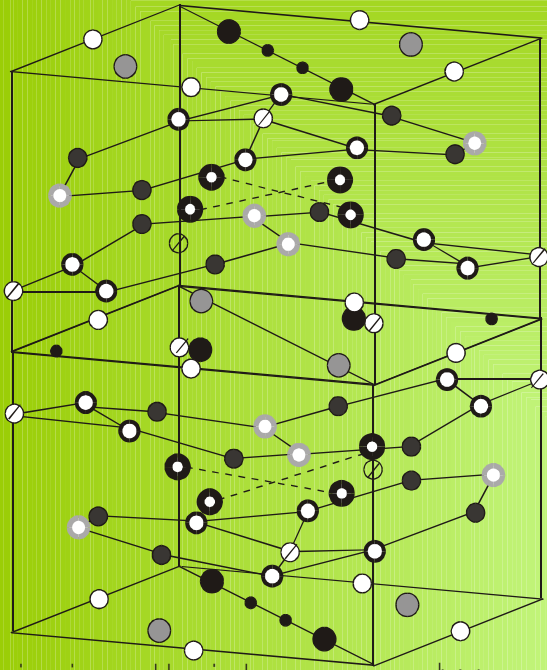

Skład chemiczny stopów

Fe – Cr – Co (% at.)

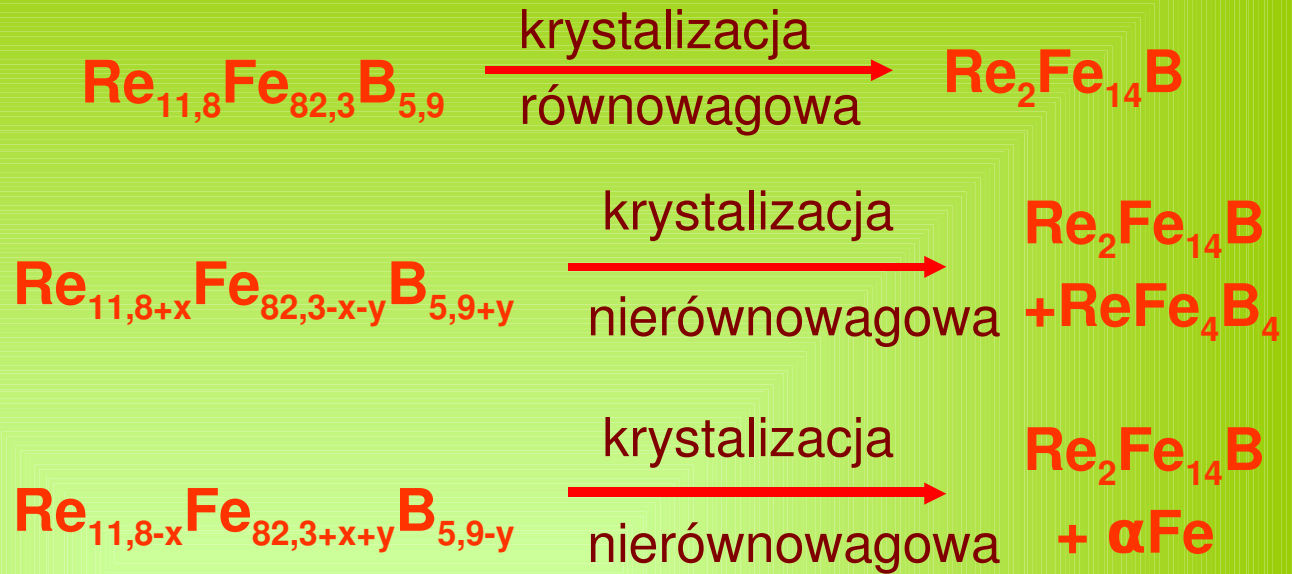
Co	8,75	11,85
Cr	29,4	29,4
Fe	60,35	57,28
Si+Ti	1,5	1,5

stopy wykazujące dużą anizotropię magnetykryystaliczną

ziemia rzadka żelazo bor
 ● 4g ○ 4c ⊗ 4e ● 4g
 ● 4f ○ 16k₁ ● 16k₂
 ● 8j₁ ● 8j₂

*Tetragonalna komórka
 elementarna związków
 Re₂Fe₁₄B*

dla otrzymania magnesów stałych
– metalurgia proszków

Skład chemiczny stopów Nd – Fe – B (% at.)
synteza mechaniczna

Fe	88	83	76
Nd	6	11	18
B	6	6	6

Stopy magnetycznie miękkie

Stopy Fe – Si

wzrost zawartości krzemu

zmniejszenie

- anizotropii magnetokrystalicznej
- magnetostrykcji
- przewodnictwa elektrycznego

pojawienie się

- dodatkowych pasm dezakomodacji podatności magnetycznej
- uporządkowania atomowego

wzrost

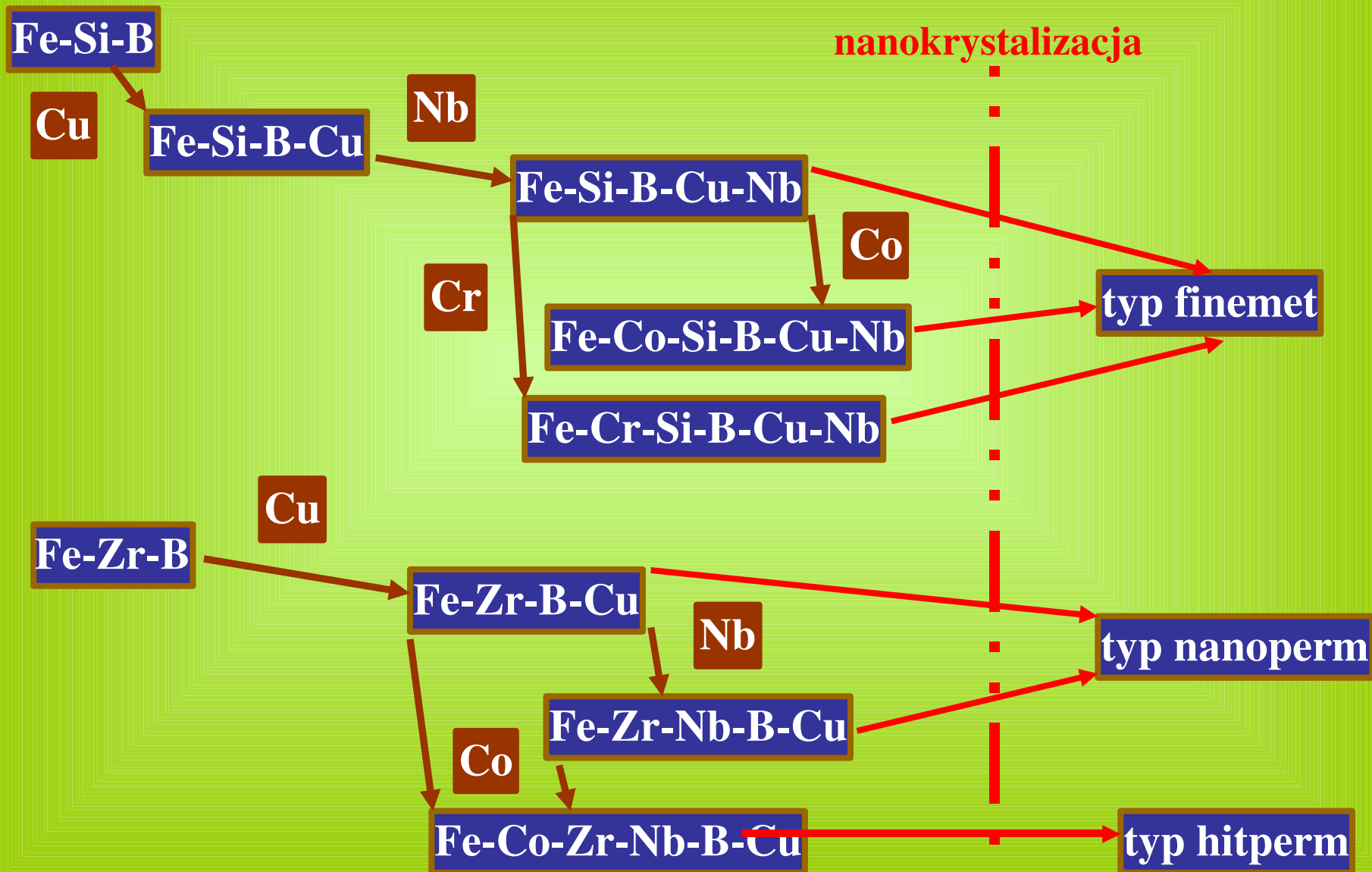
twardości i kruchości

skład chemiczny stopów (w %at.)

stop	szybkie chłodzenie (mikrokrystaliczny)	metoda CVD
Fe	88.0	88,1
Si	11,7	11,6
zanieczyszczenia	< 0,3	

Stopy amorficzne i nanokrystaliczne

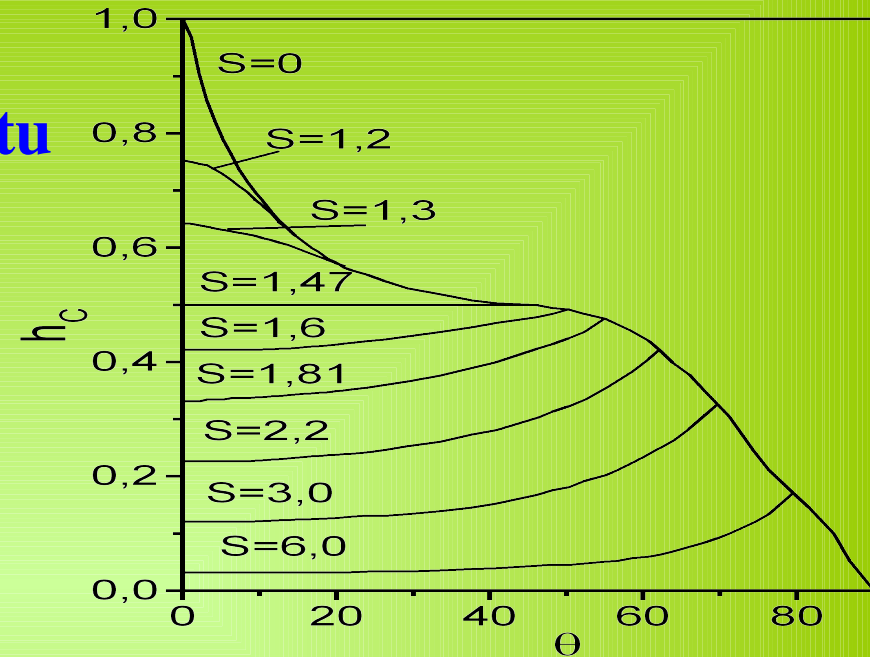
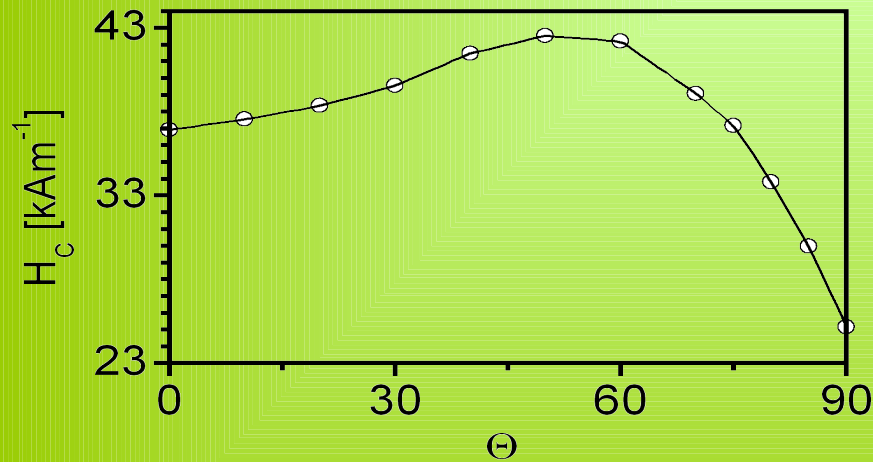
skład chemiczny stopów

Mikrostruktura i procesy przemagnesowania w stopach magnetycznie twardej

Stopy wykazujące anizotropię kształtu

Zależność pola koercji od kąta pomiędzy kierunkiem jednoosiowej anizotropii magnetycznej w próbce a przyłożonym polem magnetycznym (a) dla stopu $Fe_{61,85}Cr_{29,4}Co_{8,75}$ po całkowitej obróbce cieplnej w polu magnetycznym.

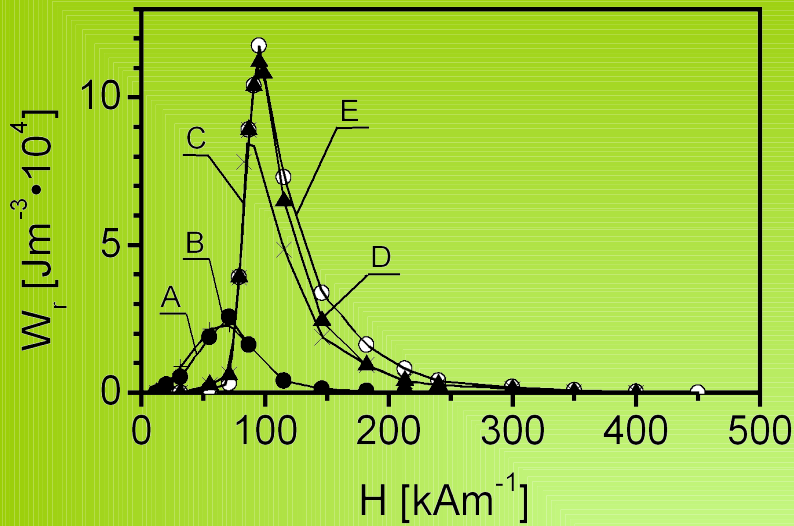
Zredukowane pole koercji dla zbioru jednodomenowych cząstek w kształcie nieskończone długich, równoległych i nieoddziałujących ze sobą walców w funkcji kąta Θ pomiędzy kierunkiem zewnętrznego pola magnetycznego a osią walca. Parametrem jest zredukowany promień walca S (S. Shtrikman, D. Treves)

$$S = \frac{r}{r_0} \quad h_c = \frac{H_c}{H_K} \quad H_K = \frac{2K}{M_s}$$

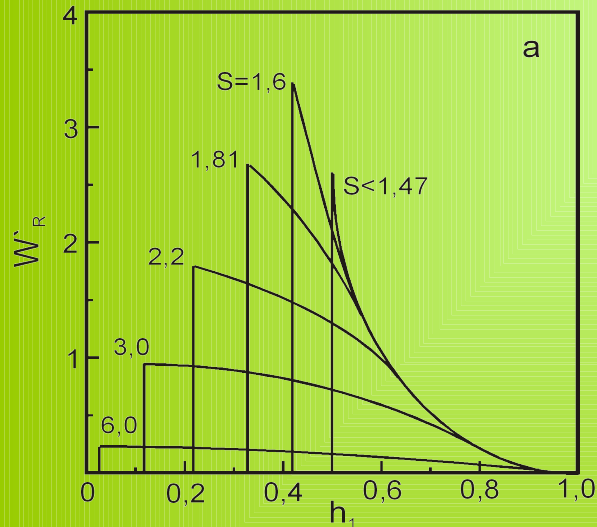
$$r_0 = (A^{1/2}) / M_s$$

$$h_c = 1,08S^{-2}(1 - 1,08S^{-2})[(1,08S^{-2})^2 + (1 - 2,16S^{-2})\cos^2\Theta]^{-1/2}$$

Straty z histerezy rotacyjnej (W_R) w zależności od przyłożonego pola (H) (b) dla stopu $Fe_{58,75}Cr_{29,4}Co_{11,85}$ po różnych stadiach obróbki cieplnej w polu magnetycznym.

$$W_R(H) = \int_0^{2\pi} T(H, \Theta) d\Theta$$

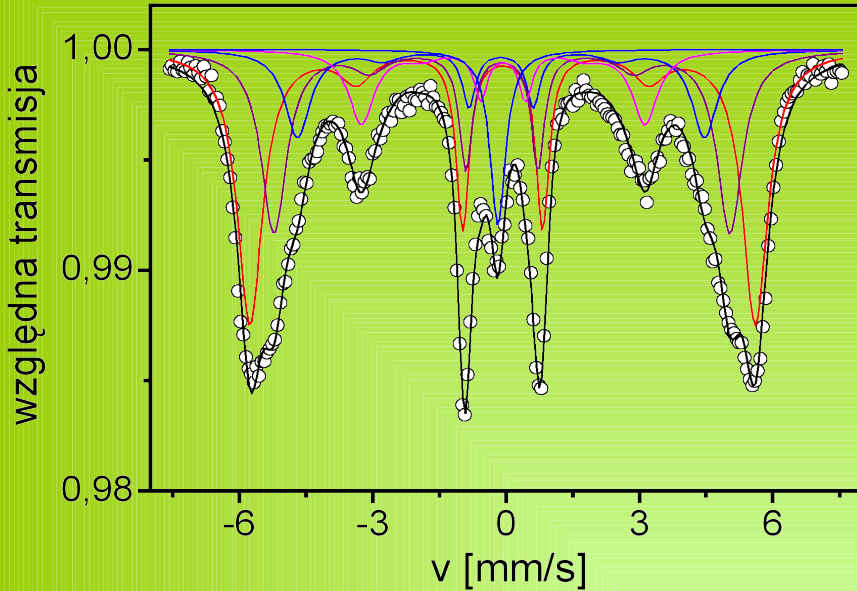

Zredukowane straty energii na histerezę rotacyjną W'_R dla zbioru nieoddziałujących ze sobą cząstek w kształcie nieskończenie długich, równoległych walców w funkcji zredukowanego zewnętrznego pola magnetycznego h . Parametrem jest zredukowany promień walca S .

$$W'_R = 4W_R / \mu_0 M_S^2$$

Dla modelu wydzieleń o skończonych wymiarach

$$c = b/a = 6$$

Przykładowe widmo mössbauerowskie dla stopu $Fe_{58,75}Cr_{29,4}Co_{11,85}$ po całkowitej obróbce cieplnej w polu magnetycznym

$$A_{2,5}^{\perp} = 3,3 \div 3,5$$

$$A_{2,5}^{\parallel} = 0,3 \div 0,5$$

Teksturę fazy α_1 można wyrazić za pomocą funkcji $f(\alpha) = C(n) \cos^n \alpha$

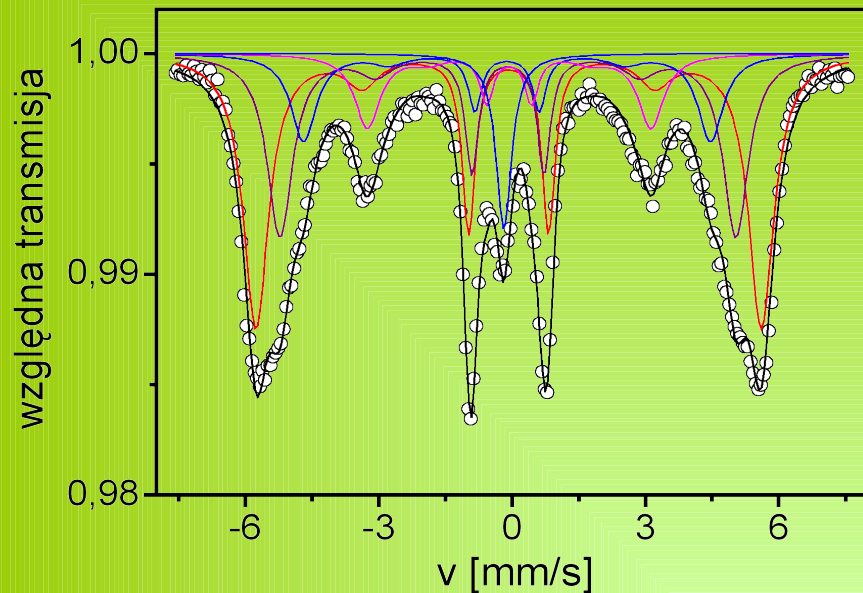
α – kąt pomiędzy osiami wydzielen fazy α_1 a osią makroskopowej anizotropii, $C(n)$ – czynnik normalizujący, a n – parametr rozkładu.

$$A_{2,5} = \frac{4 \sin^2 \beta}{1 + \cos^2 \beta} \quad \beta \text{ – kąt pomiędzy wektorem indukcji nadsubtelnego pola magnetycznego i kierunkiem rozchodzenia się promieniowania}$$

$$A_{2,5}^{\perp} = \frac{4(n+2)}{n+4} \quad i \quad A_{2,5}^{\parallel} = \frac{4}{n+2} \quad \frac{M_r}{M_s} = \frac{n+1}{n+2}$$

$$6 < n < 12$$

$$n = 8,5$$

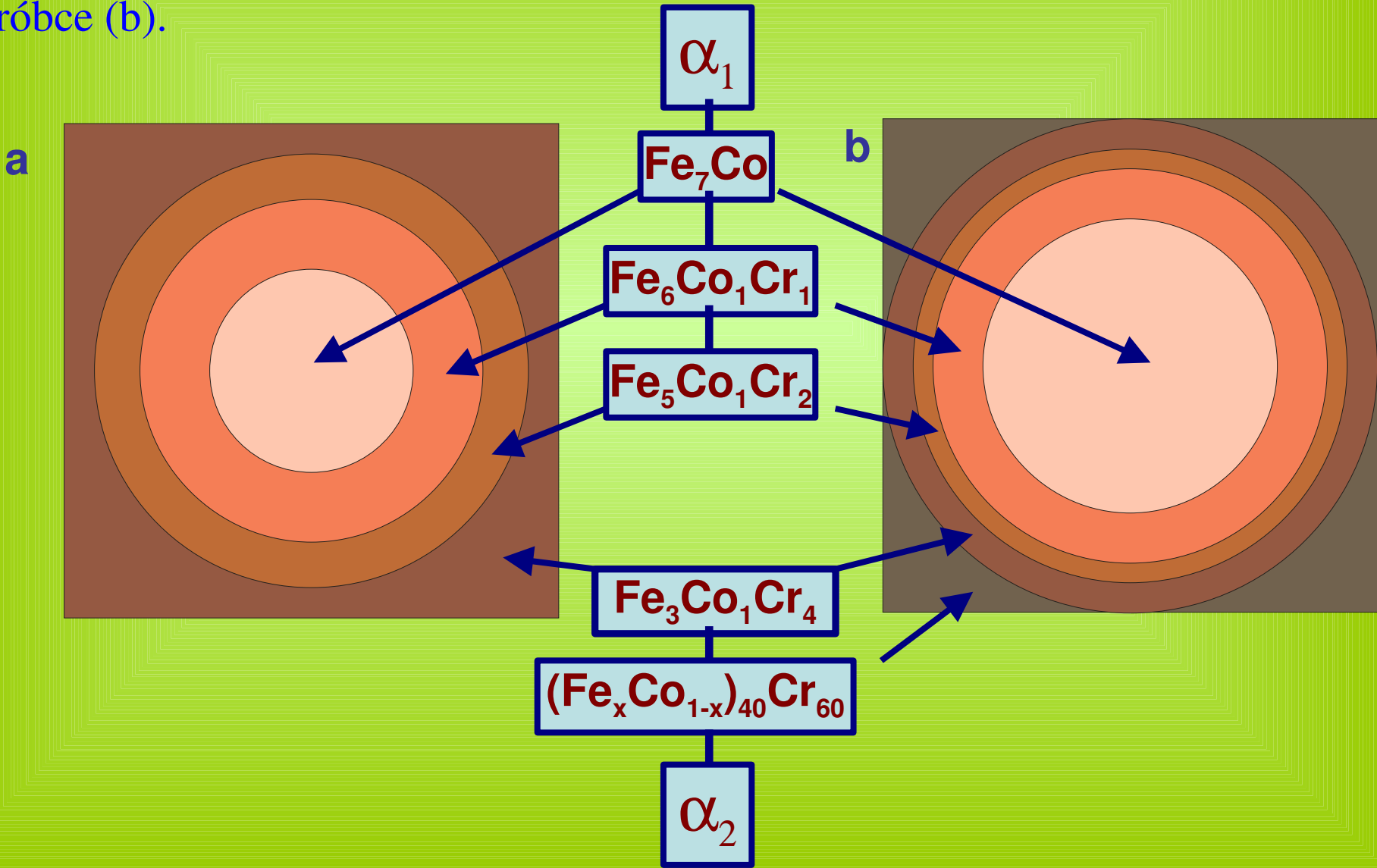
Przykładowe widmo mössbauerowskie dla stopu $Fe_{58,75}Cr_{29,4}Co_{11,85}$ po całkowitej obróbce cieplnej w polu magnetycznym

Parametry mössbauerowskie widm elementarnych dla stopu $Fe_{58,75}Cr_{29,4}Co_{11,85}$.

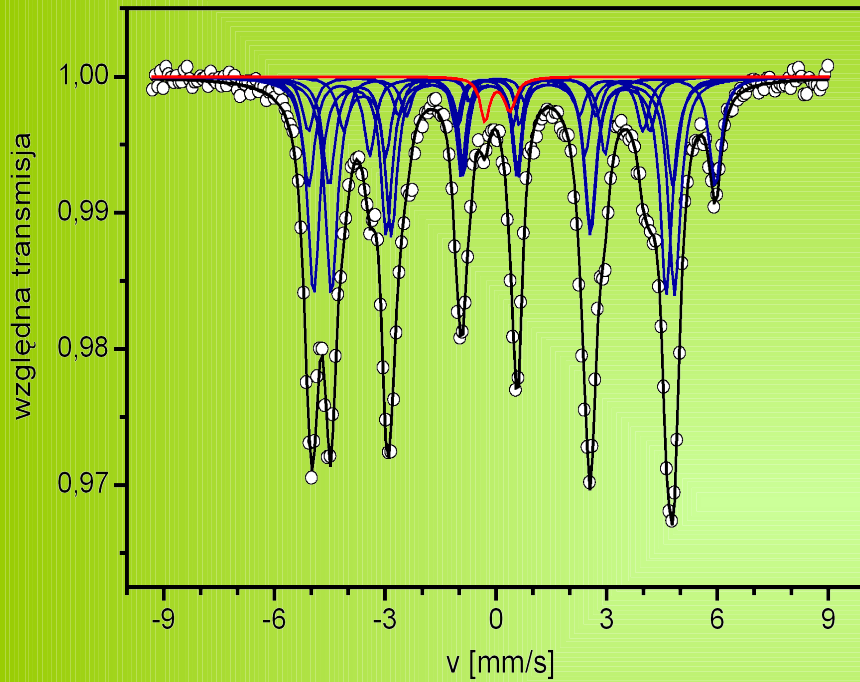
sektet	I	II	III	IV	V
B_n [T]	35,2	31,7	28,2	20,8	16,0
IS [mm/s]	0,02	0,007	-0,007	-0,035	-0,053
	Fe_7Co_1	$Fe_6Co_1Cr_1$	$Fe_5Co_1Cr_2$	$Fe_3Co_1Cr_4$	$(Fe_xCo_{1-x})_{40}Cr_{60}$

Linia lorentzowska IS [mm/s] = -0,071 $(Fe_xCo_{1-x})_{25}Cr_{75}$

Schemat przekroju poprzecznego wydzielenia fazy α_1 zanurzonego w osnowie fazy α_2 w stanie po chłodzeniu w polu magnetycznym (a) i po całkowitej obróbce (b).

Materiały magnetyczne o dużej anizotropii magnetokrystalicznej.

Parametry mössbauerowskie faz zidentyfikowanych w stopach Nd-Fe-B

Faza	Względne natężenie	IS [mm/s]	B_n [T]	QS [mm/s]
α - Fe	-	0	33,0	0
$Nd_2Fe_{14}B$	1 (4e)	-0,12	28,4	0,45
	1 (4c)	-0,04	26,0	0,10
	2 (8j ₁)	0,01	28,9	0,11
	2 (8j ₂)	0,08	34,1	0,32
	4 (16k ₁)	-0,02	28,8	0,28
	4 (16k ₂)	-0,18	29,6	0,02
faza	1	-0,17	29,5	0,06
Nd_2Fe_{17}	3	-0,07	26,8	0,06
$Nd_{1+\delta}Fe_4B_4$	-	0,03	-	0,65

Przykładowe widmo mössbauerowskie wraz z rozkładem na składowe elementarne dla stopu $Nd_{18}Fe_{76}B_6$.

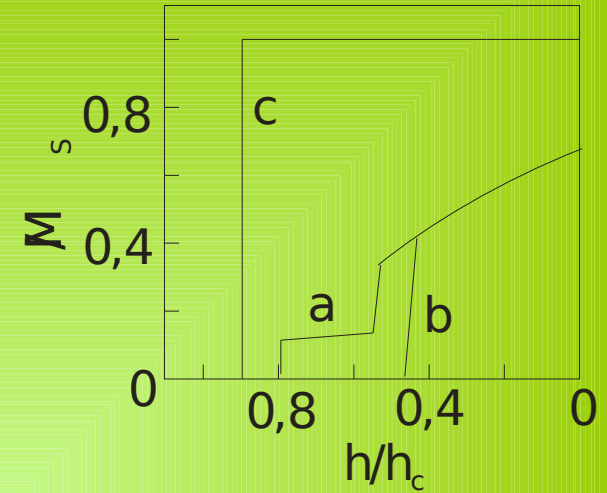
Faza	923 K/20 min			1123 K/20min		
	x = 6	x = 11	x = 18	x = 6	x = 11	x = 18
α - Fe	0,57	0,21	0	0,62	0,22	0
$\text{Nd}_2\text{Fe}_{17}$	0,41	0	0	0,32	0	0
$\text{Nd}_{1+\delta}\text{Fe}_4\text{B}_4$	0,02	0	0,10	0,06	0,05	0,02
$\text{Nd}_2\text{Fe}_{14}\text{B}$	0	0,79	0,90	0	0,73	0,98

Względna zawartość faz w stopach $\text{Nd}_x\text{Fe}_{94-x}\text{B}_6$ ($x = 6, 11, 18$) po różnych obróbkach cieplnych

Za war tość Nd	H_c [kAm ⁻¹]		B_r [T]		$(BH)_{\max}$ [kJm ⁻³]	
	923 K	1123 K	923 K	1123 K	923 K	1123 K
	6	11	18	6	11	18
6	175	37,5	1,07	1,02	90	83
11	260	220	0,89	0,79	63	50
18	1000	350	0,61	0,54	28	22

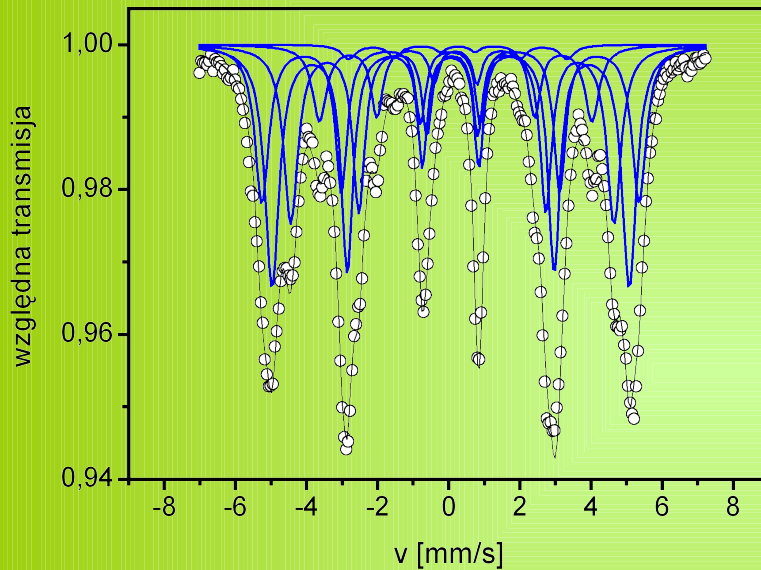
Wartości pola koercji (H_c), remanencji (B_r) i maksymalnej gęstości energii $(BH)_{\max}$ dla stopów $\text{Nd}_x\text{Fe}_{94-x}\text{B}_6$ ($x = 6, 11, 18$).

*Krzywe odmagiesowania dla dwóch ziaren sprzężonych oddziaływaniem dipolowym (a), wymiennym (b) z osiami pod kątem 65° w stosunku do pola magnetycznego. Krzywa (c) odpowiada izolowanemu ziarnu.
(H. Kronmüller)*

Mikrostruktura i procesy przemagnesowania w stopach magnetycznie miękkich

Stopy Fe-Si o podwyższonej zawartości krzemu

Widmo mössbauerowskie wraz z rozkładem na składowe elementarne dla stopu $Fe_{88}Si_{12}$ uzyskanego metodą CVD.

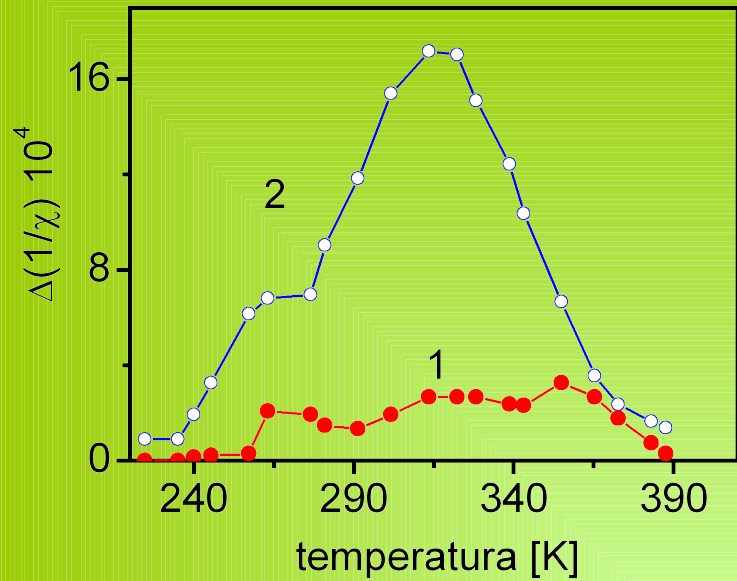
$$A_{2,5} = 2,3$$

Parametry mössbauerowskie widm

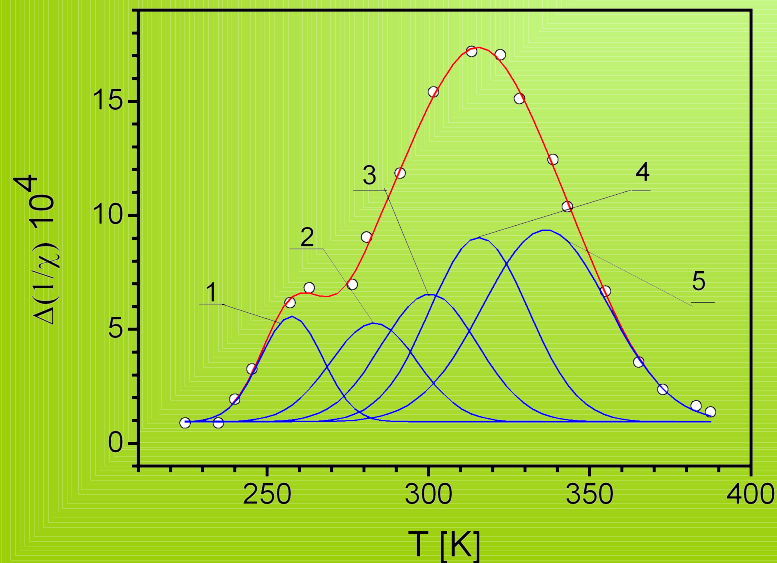
	Sektet				
	I	II	III	IV	V
B_n [T]	33,00	31,00	28,40	24,40	19,50
IS [mm/s]	0,001	0,05	0,1	0,17	0,25
atomy Si	0	1	2	3	4

Początkowa podatność magnetyczna (χ), maksimum jej dezakomodacji ($\Delta(1/\chi) = 1/\chi_{120} - 1/\chi_2$), parametry uporządkowań bliskiego $\alpha_{\text{Si,Fe}}(1)$ i dalekiego S_{Fe} zasięgu dla polikrystalicznego stopu $\text{Fe}_{88,1}\text{Si}_{11,9}$ (P) po różnych obróbkach cieplnych

obróbka	χ	$\Delta(1/\chi) \cdot 10^6$	parametr uporządkowania
po otrzymaniu	700	80	$S_{\text{Fe}}(\text{Fe}_3\text{Si}) = 0,2$
1370 K/1h piec	1306	186	$S_{\text{Fe}}(\text{B2}) = 0,48$
1370 K/1h woda	1858	112	$\alpha_{\text{Si,Fe}}(1) = - 0,35$

Widma dezakomodacji początkowej podatności magnetycznej dla stopu $Fe_{88}Si_{12}$ w stanie po zestaleniu (krzywa 1) i po wygrzaniu w temperaturze 1370 K przez 1 godz. (krzywa 2)

Wyznaczone energie aktywacji procesów elementarnych przy $\tau_0 = 3,6 \cdot 10^5$ s:

$$Q_1 = 0,84 - 0,85,$$

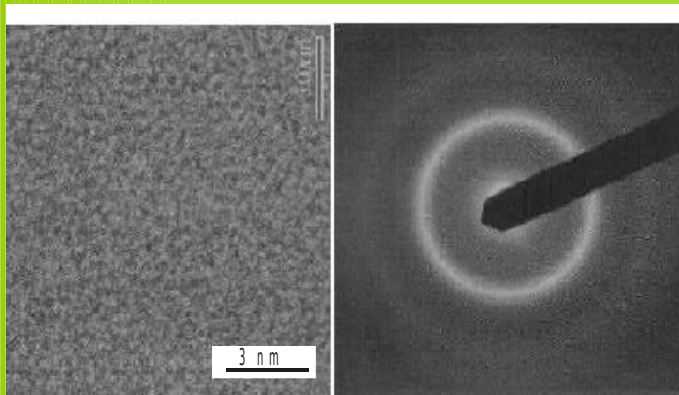
$$Q_2 = 0,88 - 0,92, \quad Q_3 = 0,94 - 0,99,$$

$$Q_4 = 1,03 - 1,07$$

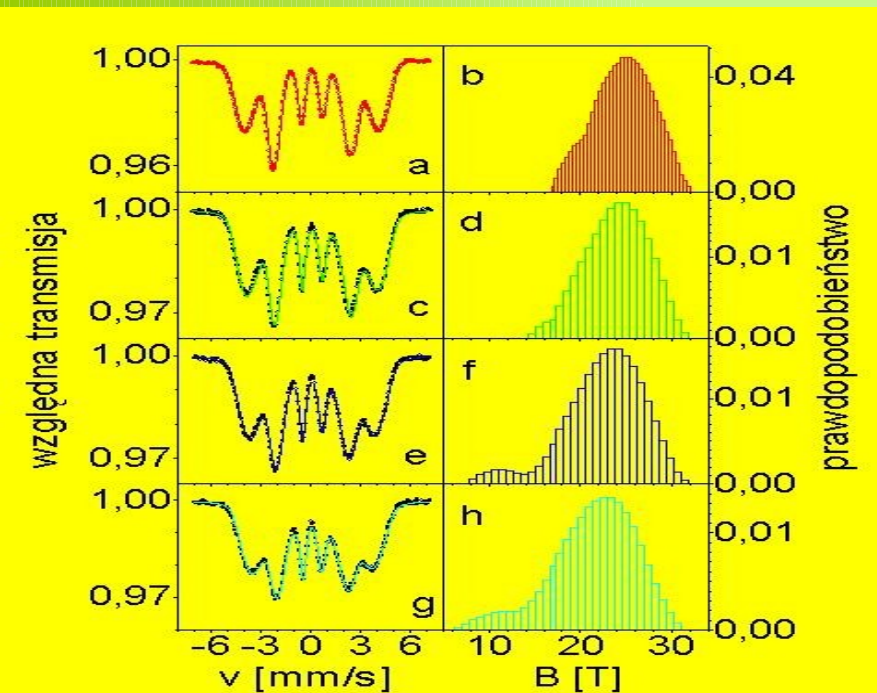
$$Q_5 = 1,09 - 1,12 \text{ eV}$$

Stopy amorficzne

Mikrostruktura stopów

Przykładowe zdjęcie mikrostruktury i odpowiadający jej elektronogram dla stopu $Fe_{74}Cu_1Nb_3Si_{12}B_{10}$ w stanie po zestaleniu.

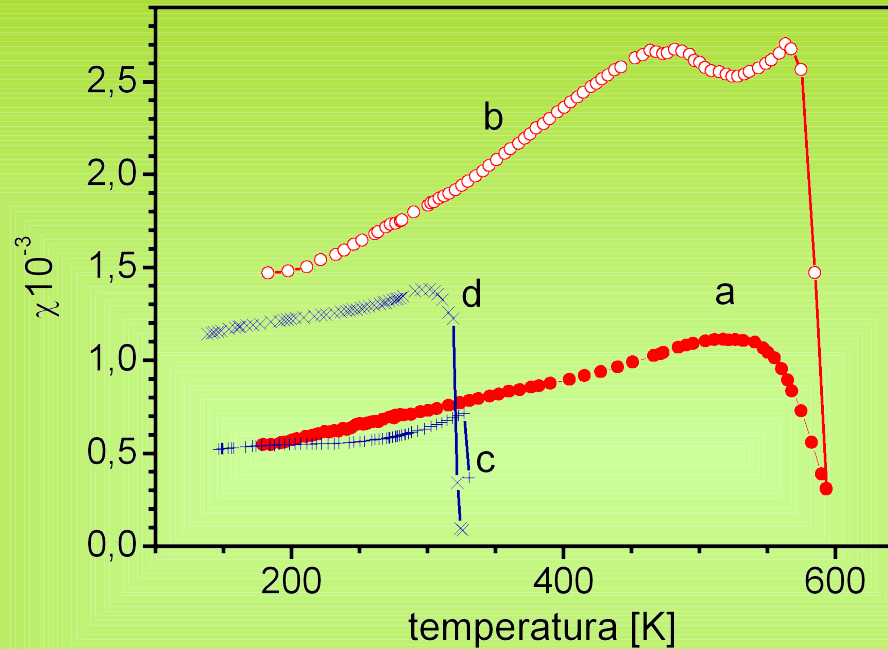
Przykładowe widma mössbauerowskie (a, c, e, g) wraz z odpowiadającymi im rozkładami indukcji pól nadsubtelnych na jądrach ^{57}Fe (b, d, f, h) dla grupy stopów amorficznych

$Fe_{77-x-y}Cu_xNb_ySi_{13}B_{10}$: $x=0, y=0$ (a, b); $x=1, y=1$ (c, d); $x=1, y=2$ (e, f); $x=1, y=3$ (g, h) w stanie po zestaleniu

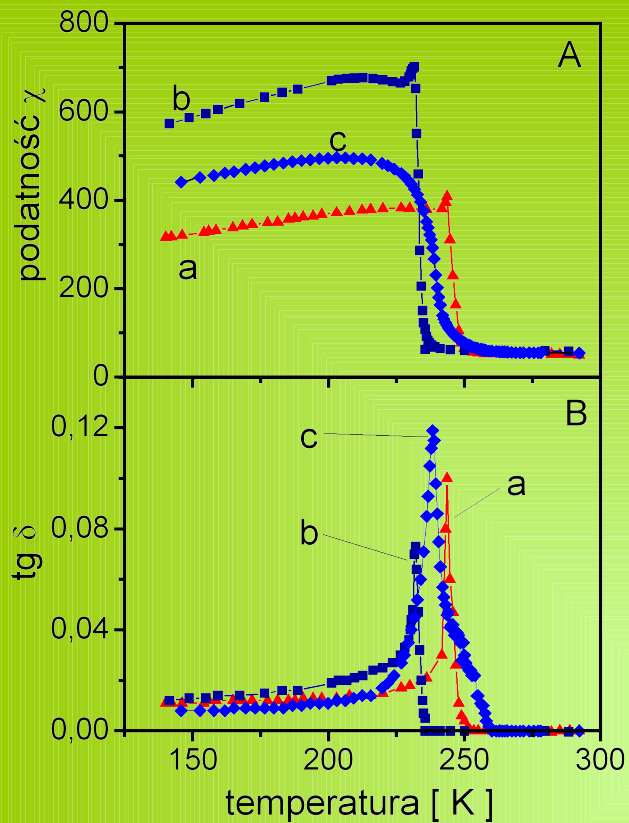
Próbki i ich obróbka cieplna	B_{ef} [T]	$\langle A_{2,5} \rangle$	D_{am} [T]	
Stopy typu finemet				
$Fe_{77}Si_{13}B_{10}$	po zestaleniu	24,68	2,9	2,99
	693 K/1 h	25,20	2,8	2,99
$Fe_{73}Si_{13}B_{10}Cu_1Nb_3$	po zestaleniu	20,42	2,4	4,90
	693 K/1 h	20,98	2,6	5,08
$Fe_{66,5}Co_7Si_{13,5}B_9Cu_1Nb_3$	po zestaleniu	21,18	2,3	4,69
$Fe_{64,5}Cr_6Mo_1Si_{13,5}B_9Cu_1Nb_3$	po zestaleniu	11,63	2,7	5,21
	773 K / 1 h	11,96	2,7	5,34
Stopy typu nanoperm				
$Fe_{85,4}Zr_{6,8}B_{6,8}Cu_1$	po zestaleniu	12,70	3,9	4,47
	688K/15min	12,24	2,2	4,44
Stopy typu hitperm				
$Fe_{42,7}Co_{42,7}Zr_{6,8}B_{6,8}Cu_1$	po zestaleniu	29,51	2,7	3,87
	573K/1 h	29,68	2,7	4,27
	723K/5min	30,17	2,7	4,72

Wartość indukcji efektywnego pola nadsubtelnego na jądrach ^{57}Fe (B_{ef}), względne natężenie linii 2 i 5 w sekstecie zeemanowskim ($\langle A_{2,5} \rangle$), dyspersja rozkładu pola nadsubtelnego fazy amorficznej (D_{am})

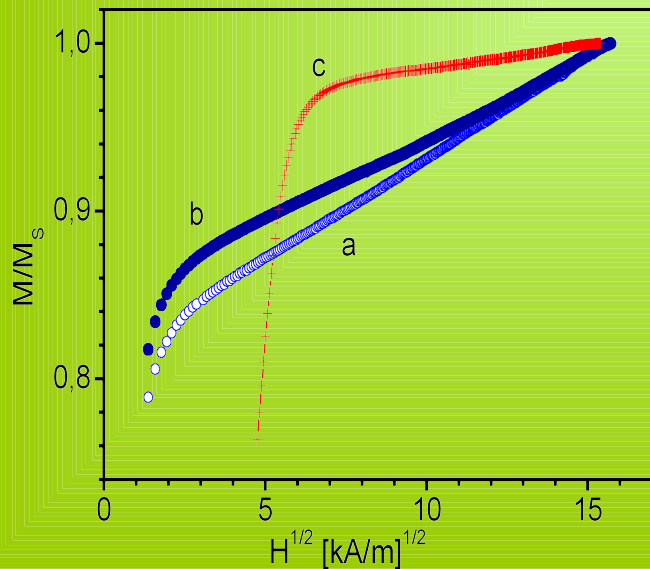
Właściwości magnetyczne

Temperaturowa zależność początkowej podatności magnetycznej dla amorficznego stopu $Fe_{74}Cu_1Nb_2Si_{13}B_{10}$ w stanie po zestaleniu (a) ($H_C \sim 10$ A/m) oraz po wygrzaniu temperaturze 693 K przez 1 h (b) ($H_C \sim 2,9$ A/m) oraz dla stopu $Fe_{86}Zr_7B_6Cu_1$ w stanie po zestaleniu (c) oraz po obróbce cieplnej w temperaturze 573 K przez 1 h (d).

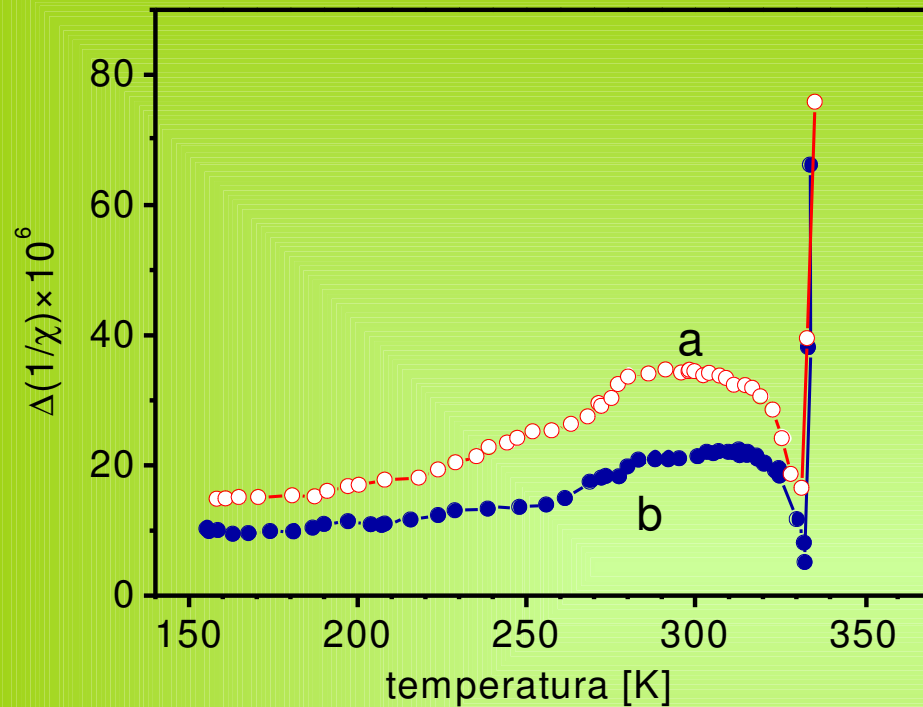
Temperaturowa zależność początkowej podatności magnetycznej (A) i tangensa kąta strat (B) dla stopu $Fe_{90}Zr_7B_2Cu_1$ w stanie po zestaleniu (a), po obróbce cieplnej w temperaturze 573 K przez 1 h (b) oraz 725 K przez 15 min (c).

Zależność magnetyzacji od pierwiastka z natężenia pola pomiarowego dla stopów $Fe_{85,4}Zr_{6,8-x}Nb_xB_{6,8}Cu_1$ po wygrzaniu w temperaturze 573 K przez 1 h: $x = 0$ (a), $x = 1$ (b); dla porównania załączono krzywą dla niklu (c) (za M_s przyjęto $M(H_{max})$)

$$M(H) = M_s + b \left(\frac{H}{0} \right)^{1/2}$$

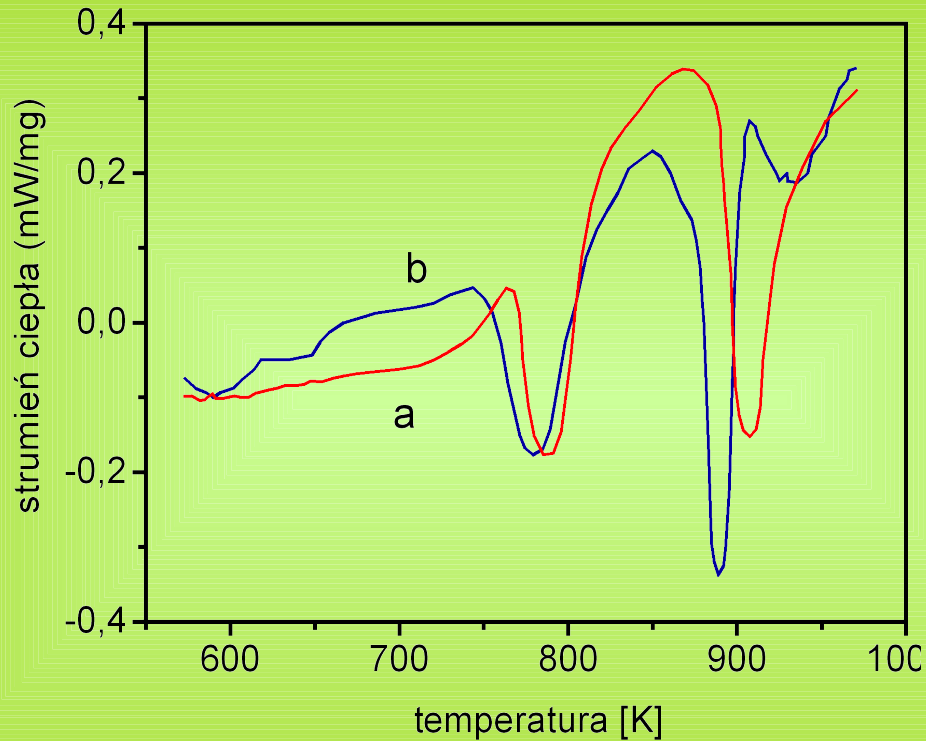
Przykładowe widma dezakomodacji podatności magnetycznej dla stopu $Fe_{86}Zr_7B_6Cu_1$ w stanie po zestaleniu (a) oraz po wygrzaniu w temperaturze 573 K przez 1 h (b).

Rozkład krzywych dezakomodacji na trzy procesy elementarne .
Wartości energii procesów $0,61 \div 1,68$ eV
Wartość czynnika przedeksponencjalnego rzędu 10^{-15} s.

Stopy nanokrystaliczne

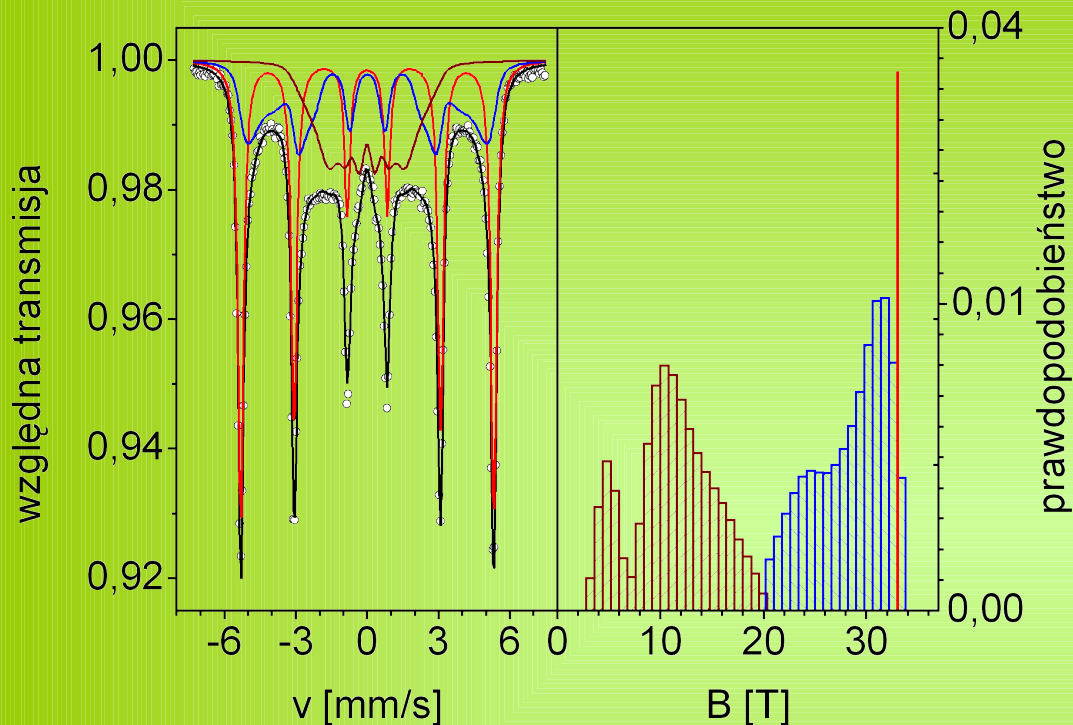
Krystalizacja stopów amorficznych

Przykładowe krzywe DSC dla stopów $Fe_{85,4}Zr_{6,8-x}Nb_xB_{6,8}Cu_1$: $x = 0$ (a) i $x = 1$ (b) dla prędkości grzania 10 K/min.

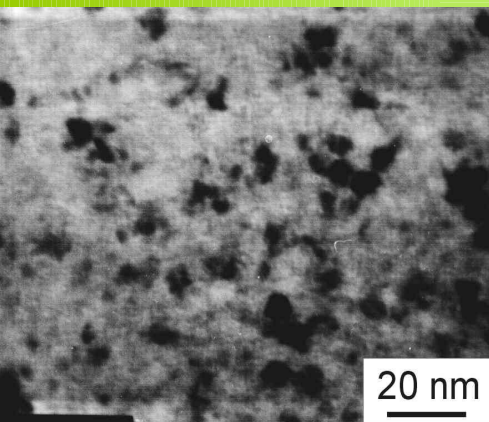
Krystalizacja pierwotna badanych stopów amorficznych

Stopy typu nanoperm

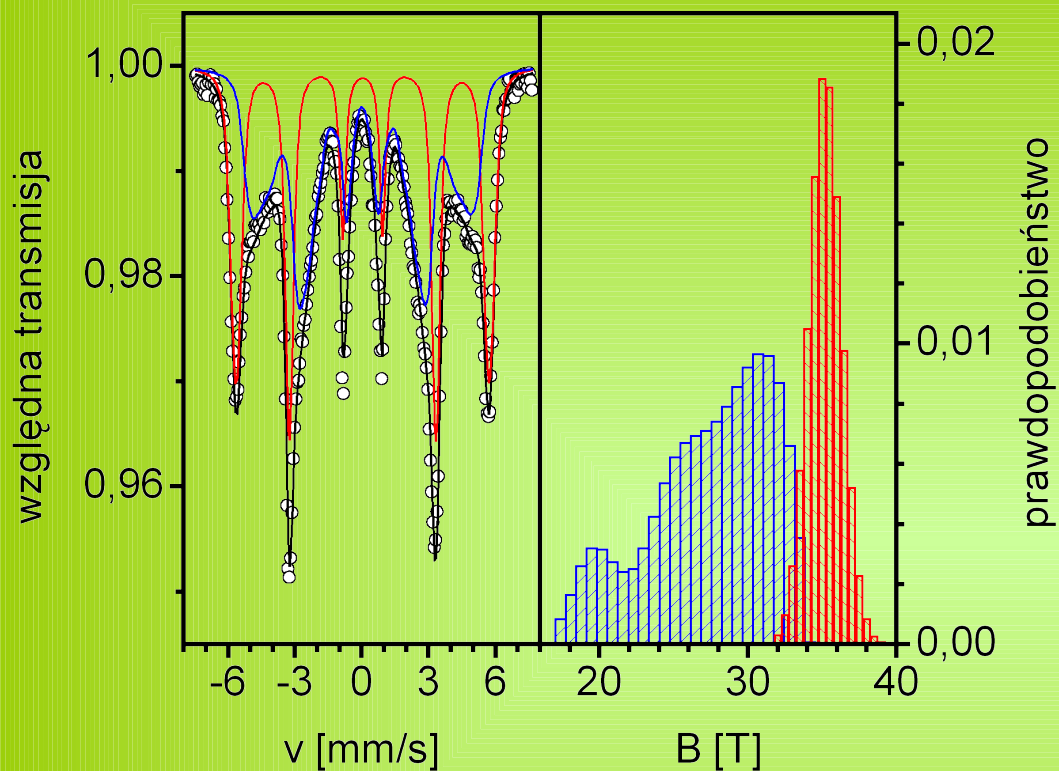
Przykładowe widmo mössbauerowskie wraz z rozkładem pól nadsubtelnych dla stopu typu nanoperm po wygrzaniu w temperaturze 800 K przez 1 h.

Parametry mössbauerowskie, skład fazowy i mikrostruktura próbek stopu $Fe_{85,4}Zr_{5,8}Nb_1B_{6,8}Cu_1$ po różnych obróbkach cieplnych

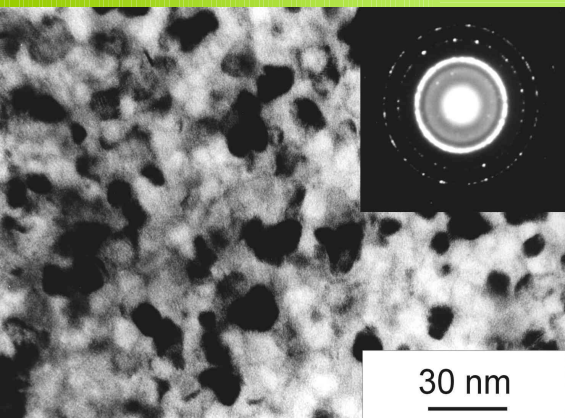
Obróbka	$(B_{ef})_{am}$	Fe_{am}	$(B_{ef})_p$	Fe_p	V_p	B_k	Fe_k	V_k
Cieplna	[T]	[% at]	[T]	[% at]		[T]	[% at]	
688K/2h	13,30	85,4	28,90	79,3	0,03	32,46	95,5	0,06
784K/5s	13,30	85,5	26,00	71,0	0,18	32,60	97,0	0,19
784K/0,2h	12,90	81,6	27,30	73,1	0,22	32,80	98,5	0,33
800K/1h	10,50	80,0	27,40	73,1	0,35	33,00	100	0,39

Stopy typu hitperm

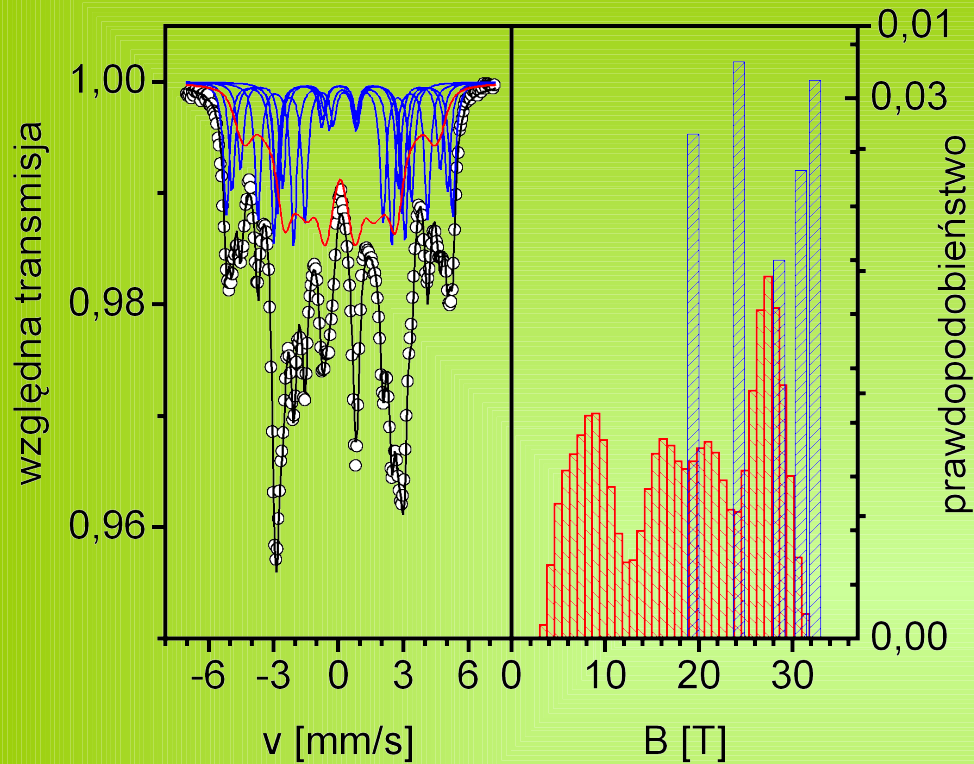
Przykładowe widmo mössbauerowskie wraz z rozkładem pól nadsubtelnych dla stopu typu hitperm po wygrzaniu w temperaturze 730 K przez 70m.

Parametry mössbauerowskie, skład fazowy i mikrostruktura próbek stopu $Fe_{42,7}Co_{42,7}Zr_{5,8}Nb_1B_{6,8}Cu_1$ po różnych obróbkach cieplnych

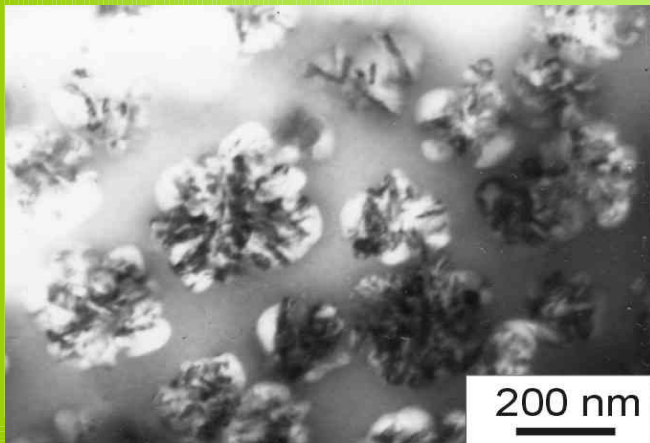
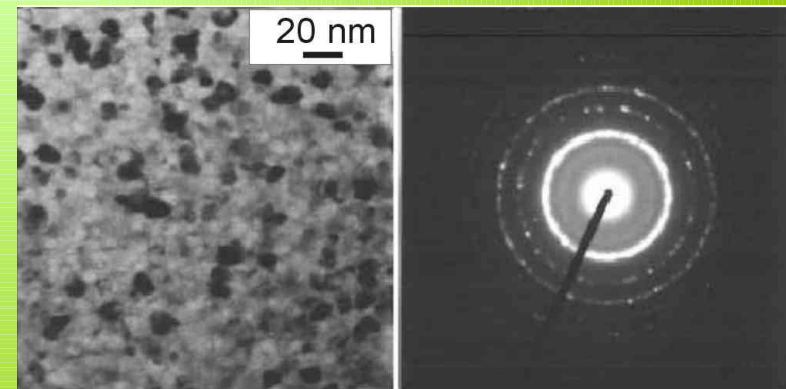
Obróbka cieplna	$(B_{ef})_{am}$ [T]	B_k [T]	SI [mm/s]	D_k [T]	V_k	Co_k	S_{Fe}
730K/10m	26,40	35,20	0,035	1,13	0,32	0,36	0,5
730K/70m	23,80	34,79	0,023	1,03	0,46	0,42	0,9
800K/5m	22,57	34,90	0,025	0,97	0,40	0,40	0,8

Stopy typu finemet

Przykładowe widmo mössbauerowskie wraz z rozkładem pól nadsubtelnych dla stopu $Fe_{73,5}Cu_1Nb_3Si_{13,5}B_9$ po wygrzaniu w temperaturze 823 K przez 1h

Mikrostruktura stopu $Fe_{73,5}Cu_1Nb_3Si_{13,5}B_9$ po wygrzaniu w temperaturze 823 K przez 1h

Mikrostruktura stopu $Fe_{77,5}Si_{13,5}B_9$ wygrzanego w temperaturze 773 K przez 0,5 h..

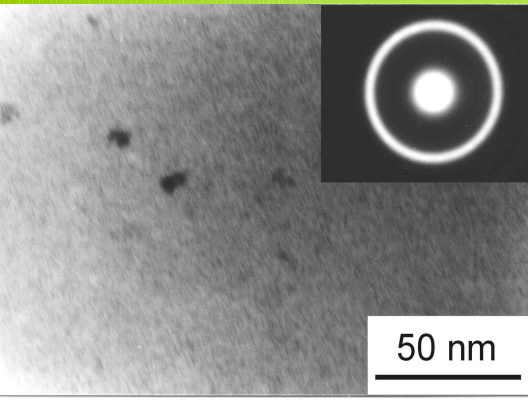
Skład fazowy i pole koercji stopu $\text{Fe}_{73,5}\text{Cu}_1\text{Nb}_3\text{Si}_{13,5}\text{B}_9$ w stanie po zestaleniu i różnych obróbkach cieplnych

obróbka cieplna	V_k	Fe_k [% at]	Fe_{am} [% at]	H_C [A/m]	S_{Fe} Fe_3Si	$P_{\text{si,Fe}}(1)$
0	0	-	73,5	11,03	-	-
763 K/h.	0,18	75,0	73,2	2,79	0	-
773 K/5min	0,20	76,3	72,8	-	-	-0,12
773 K/1h.	0,24	76,7	72,5	2,23	0,13	-
823 K/5s	0,30	75,0	72,9	-	-	-0,24
823 K/1h	0,50	79,0	68,0	2,00	0,64	-

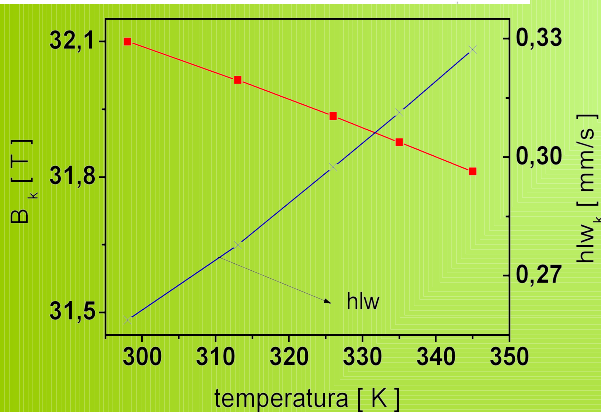
Właściwości magnetyczne stopów nanokrystalicznych

Superparamagnetyzm we wczesnych stadiach krystalizacji

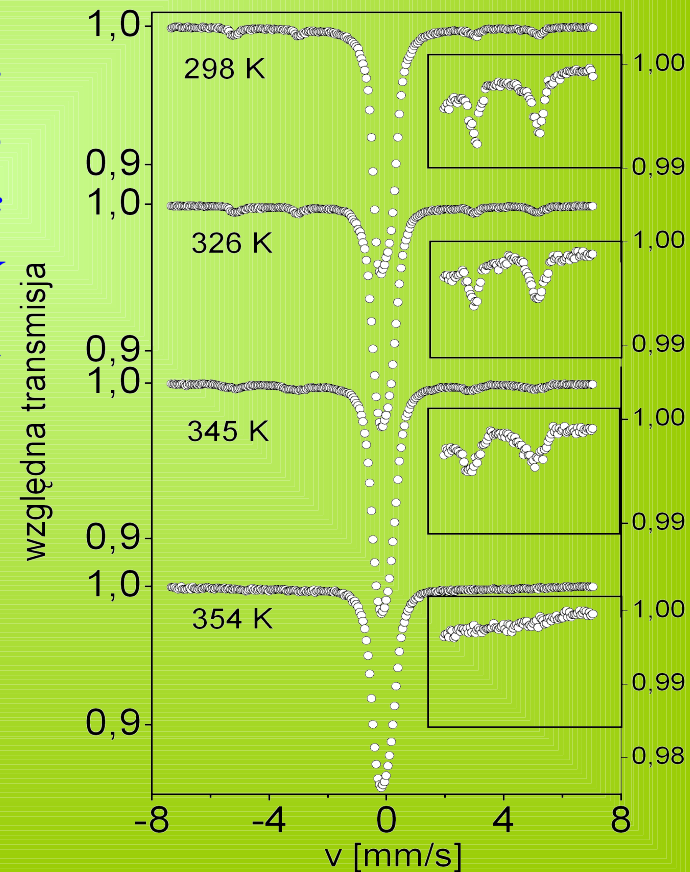
amorficznych stopów Fe-(Cr)-Si-B-Cu-Nb i Fe-Zr-(Nb)-B-Cu

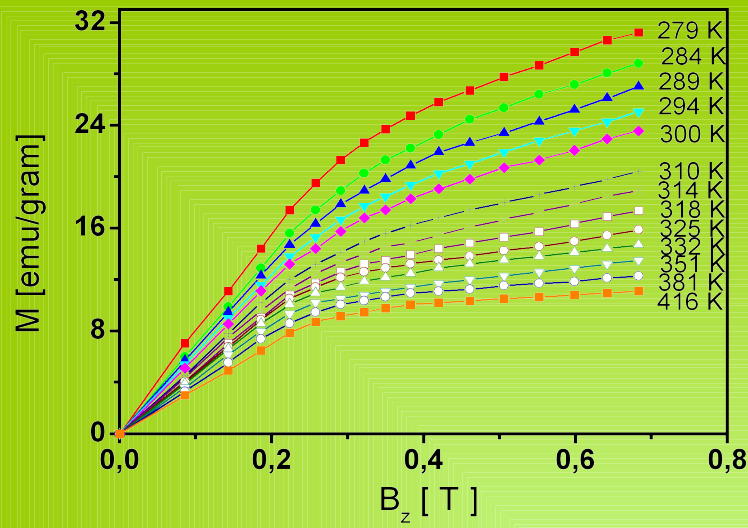
Mikrostruktura i elektronogram dla próbki stopu nanoperm po wygrzewaniu w temperaturze 688 K przez 15 min.

Widma mössbauerowskie dla stopu $Fe_{90}Zr_7B_2Cu_1$ po obróbce cieplnej w temperaturze 725 K przez 30 min. dla różnych temperatur pomiarowych

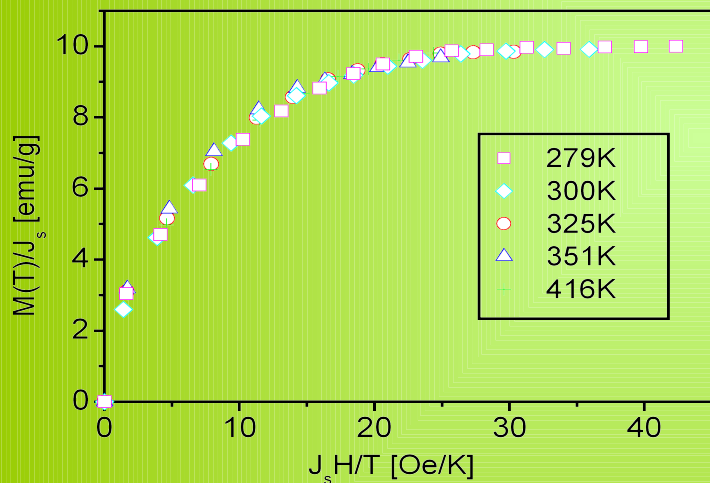
Temperaturowa zależność indukcji pola nadsubtelnego i szerokości połówkowej linii w sekście zeemanowskim dla omawianego stopu $Fe_{90}Zr_7B_2Cu_1$.

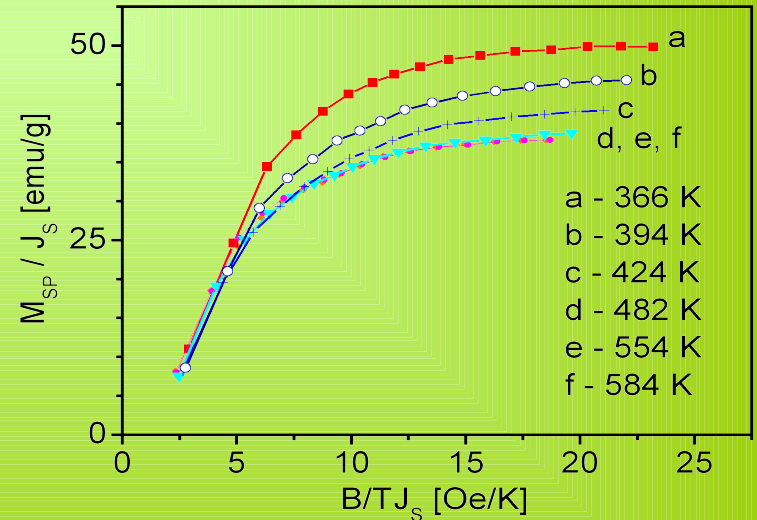
Krzywe magnetyzacji w różnych temperaturach dla omawianego stopu $Fe_{90}Zr_7B_2Cu_1$

$T_{Cp} = 250 \text{ K}$, $\mu = 360 \mu_B$, $n = 3 \cdot 10^7 \text{ [1/g]}$
 $\mu_{Fe} = 2,2 \mu_B$; 1650 atomów Fe; cząstka o średnicy 3,9 nm, $V_k = 0,05$

$$M(B, T) = n \cdot (T) \left[\text{cth} \left(\frac{(T)B}{k_B T} \right) - \frac{k_B T}{(T)B} \right] + M_{am}$$

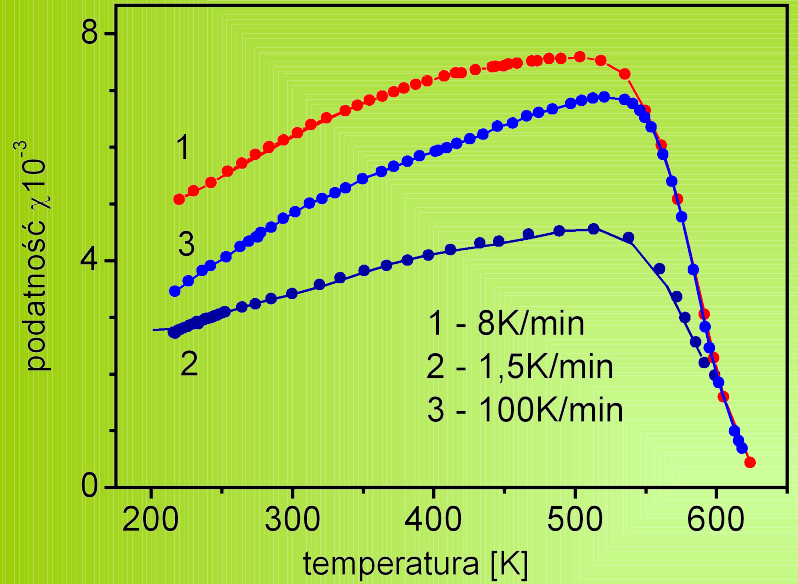
$$M_{am}(B, T) = \frac{A}{T - T_{Cp}} B$$

Superparamagnetyczny wkład w namagnesowanie dla omawianego stopu $Fe_{90}Zr_7B_2Cu_1$

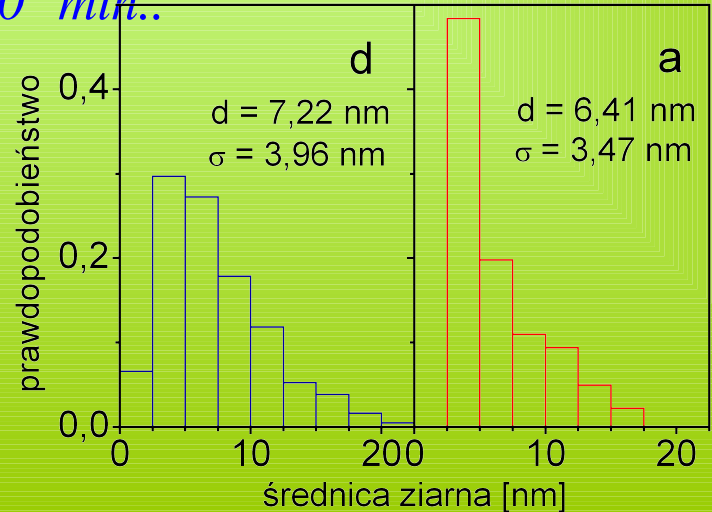
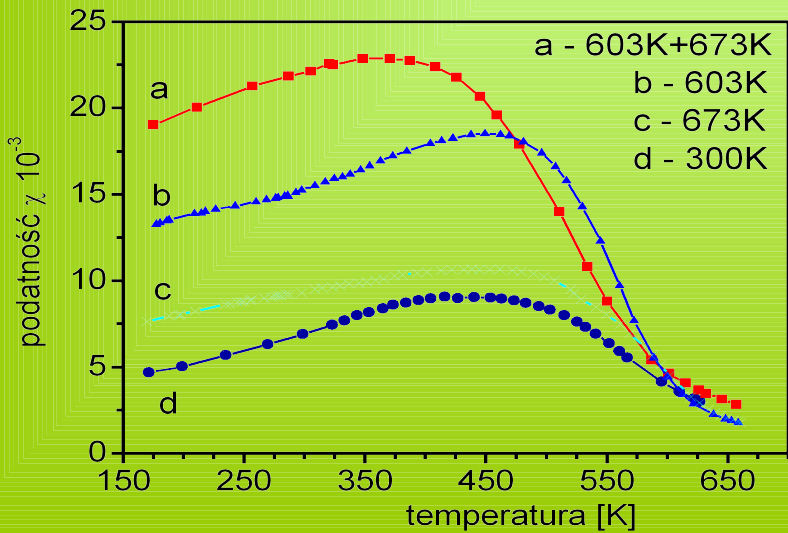
Superparamagnetyczny wkład w namagnesowanie dla próbki stopu $Fe_{65,5}Cr_7Cu_1Mo_1Nb_3Si_{13,5}B_9$ wygrzanego w temperaturze 818 K przez 15 min

Stopy typu finemet

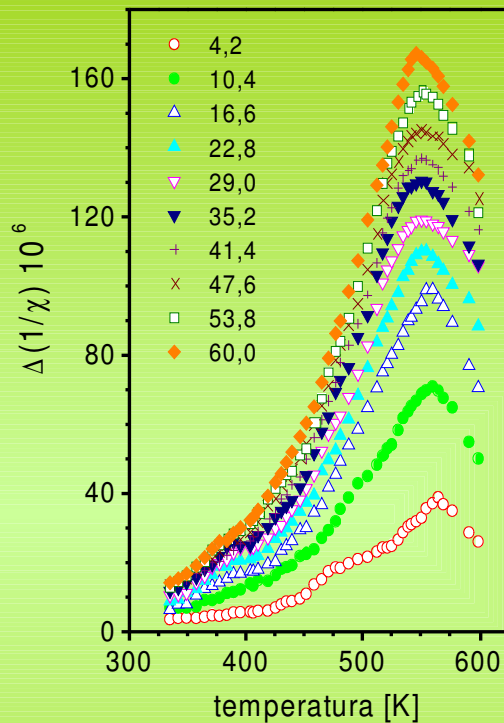
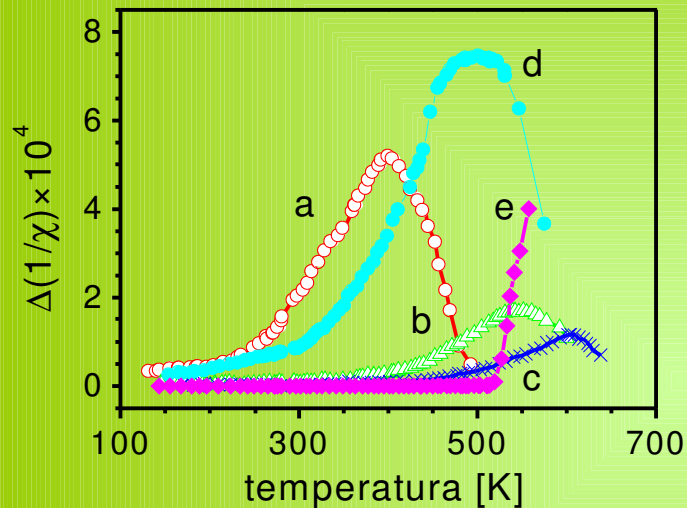

Zależność początkowej podatności magnetycznej od temperatury dla próbek stopu $Fe_{73,5}Cu_1Nb_3Si_{15,5}B_7$ wygrzanego w temperaturze 813 K przez 1 h i następnie chłodzonego do temperatury pokojowej z różnymi prędkościami

Początkowa podatność magnetyczna dla nanokrystalicznego stopu $Fe_{74}Cu_1Nb_3Si_{12}B_{10}$ po wygrzaniu w różnych temperaturach i nanokrystalizacji w 823 K w czasie 10 min..

Stopy typu hitperm

Izochroniczne krzywe dezakomodacji podatności magnetycznej dla nanokrystalicznego stopu typu hitperm odpowiadające różnym czasom t_2 , po których dokonywano pomiarów podatności $\chi(t_2)$

Temperaturowa zależność dezakomodacji początkowej podatności magnetycznej dla stopu typu hitperm wygrzanego w temperaturze 573 K przez 1 h (a), 730 K przez 70 min (b) i 800 K przez 5 min (c) oraz częściowo skryształizowanego podczas zestalania (d) ponadto $\Delta(1/\chi) = f(t)$ dla stopu $\text{Fe}_{85,4}\text{Zr}_{5,8}\text{Nb}_1\text{B}_{6,8}\text{Cu}_1$ po całkowitej obróbce (e).

Podsumowanie i wnioski

Do oryginalnych osiągnięć badań można zaliczyć:

1. Opracowanie dla stopów Fe-Cr-Co modelu struktury faz i ich ewolucji podczas obróbki cieplnej tych stopów.
2. Wykazanie możliwości otrzymania charakteryzującej się dużą koercją fazy $\text{Nd}_2\text{Fe}_{14}\text{B}$ w stopach Nd-Fe-B otrzymywanych na drodze syntezy mechanicznej pierwiastków składowych.
3. Analizę zmian mikrostruktury stopów Fe-Si o podwyższonej zawartości krzemu oraz wskazanie, że najlepszymi miękkimi właściwościami magnetycznymi charakteryzują się stopy o najmniejszym uporządkowaniu atomowym.
4. Wykazanie istnienia efektu inwarowego w amorficznych stopach Fe-Zr-(Nb)-B-(Cu) i wskazanie przyczyn jego powstawania.
5. Opis ewolucji struktury fazowej stopów Fe-(Co)-Zr-(Nb)-B-Cu w trakcie ich obróbki cieplnej, jak również określenie warunków niezbędnych dla uporządkowania atomowego wydzieleni faz krystalicznych.

6. Określenie rozmiarów i gęstości cząstek superparamagnetycznych oraz ich obserwacje mössbauerowskie w stopach Fe-Zr-(Nb)-B-Cu
7. Wykazanie możliwości poprawy miękkich właściwości magnetycznych stopów Fe-(M)-Si-B-Nb-Cu poprzez ich wielostopniową obróbkę cieplną i dobór optymalnej prędkości chłodzenia do temperatury pokojowej, jak również wykazanie istnienia niskotemperaturowych pasm dezakomodacji podatności magnetycznej w stopach Fe-Co-Zr-(Nb)-Cu, które nie znikają podczas nanokrystalizacji tych stopów .

Dorobek naukowy

autor:

1 monografii;

4 artykułów (2 z listy filadelfijskiej);

współautor:

63 artykułów (41 z listy filadelfijskiej);

85 komunikatów konferencyjnych

współwykonawca:

9 programów badawczych KBN